

حسن خط

صنف ششم

سرود ملی

د اعزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د توري
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولوکور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجردی
هم ايماق، هم پشه ٻان	براھوي دي، قزلباش دي
لکه لمر پرشنه آسمان	دا هېواد به تل حليېي
لکه زړه وي جاویدان	په سينه کې د آسيا به
وايو الله اکبر وايو الله اکبر	نوم د حق مو دی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

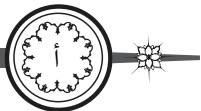

وزارت معارف

حسن خط

صنف ششم

سال چاپ: ۱۳۹۷ هـ ش.

مشخصات کتاب

ضمون: حسن خط

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش هنر نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: ششم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامه وزارت معارف

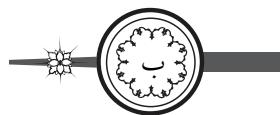
سال چاپ: ۱۳۹۷ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ خانه: مطبعة بهير

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

حق طبع، توزیع و فروش کتاب‌های درسی برای وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان محفوظ است. خرید و فروش آن در بازار ممنوع بوده و با متخلفان برخورد قانونی صورت می‌گیرد.

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشدید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتمن برخوردار ساخت، و درود بی پایان بر رسول خاتم - حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانواده بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکر شده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس را آغاز کنند، که در آینده نزدیک شاگردان عزیز، شهر و ندان مؤثر، متمن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهیم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفاده بهتر کنند و خوش چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهییه و تدوین این کتاب درسی مجданه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آنها در این راه مقدس و انسان‌ساز موقیت استدعا دارم. با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهر و ندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست

صفحه

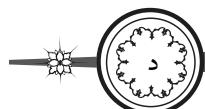
عنوان شماره درس

فصل اول

۱	ترکیب حرف «الف» با حروف دیگر.....
۲	ترکیب حرف «ب» با حروف دیگر.....
۳	ترکیبات حرف «ج» با حروف دیگر.....
۴	مرکبات حرف «د» با حروف .....
۵	ترکیب حرف «ر» با حروف دیگر.....
۶	ترکیب حرف «س» با حروف دیگر .....
۷	ترکیب حرف «ص» با حروف دیگر.....
۸	ترکیب حرف «ط» با حروف دیگر.....
۹	ترکیب حرف «ع» در کلمات چند حرفی .....
۱۰	ترکیب حرف «ف» با حروف دیگر.....
۱۱	اتصال حرف «ق» با حروف دیگر.....
۱۲	ترکیب حرف «ک» با حروف دیگر.....
۱۳	ترکیب حرف «ل» با حروف دیگر.....
۱۴	ترکیب حرف «م» با حروف دیگر.....
۱۵	مرکبات حرف «ن» با حروف دیگر .....
۱۶	مرکبات حرف «و» با حروف دیگر.....
۱۷	مرکبات حرف «ه» با حروف دیگر .....
۱۸	ترکیب حرف «ی» با حروف دیگر.....

فصل دوم

۱۹	طرز نقطه گذاری مفردات خط شکسته نستعلیق.....
۲۰	ترکیب حروف «ا و ب» با حروف دیگر.....
۲۱	حرکات حرف های «ج ، د» و ترکیب آن با حروف دیگر .....
۲۲	ترکیب حرف های «ر،س» با حروف دیگر.....
۲۳	ترکیب حرف های «ص، ط» با حروف دیگر.....
۲۴	ترکیب حرف های «ع، ف» با حروف دیگر .....
۲۵	ترکیب حرف های «ق، ک» با حروف دیگر .....
۲۶	ترکیب حرف های «ل، م، ن» با حروف دیگر .....

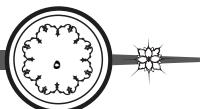
۲۸.....	ترکیب حرف‌های «و، ه» با حروف دیگر	۲۷
۲۹.....	ترکیب حرف «ی» با حروف دیگر	۲۸

فصل سوم

۳۰.....	حرکات حروف خط نسخ در موقعیت‌های مختلف کلمات	۲۹
۳۱.....	ترکیب حرف «الف» با حروف دیگر	۳۰
۳۲.....	ترکیب حرف «ب» با حروف دیگر	۳۱
۳۳.....	حرکات و ترکیب حرف «ج» با حروف دیگر	۳۲
۳۴.....	ترکیبات حرف «د» با حروف دیگر	۳۳
۳۵.....	ترکیبات حرف «ر» با حروف دیگر	۳۴
۳۶.....	چگونه‌گی ترکیبات حرف «س» با حروف دیگر	۳۵
۳۷.....	ترکیبات حرف «ص» با حروف دیگر	۳۶
۳۸.....	ترکیب حرف «ط» با حروف دیگر	۳۷
۳۹.....	ترکیبات حرف «ع» با حروف دیگر	۳۸
۴۰.....	ترکیبات حرف «ف» با حروف دیگر	۳۹
۴۱.....	ترکیب حرف «ق» با حروف دیگر	۴۰
۴۲.....	ترکیبات حرف «ک» با حروف دیگر	۴۱
۴۳.....	حرف «ل» و ترکیبات آن با حروف دیگر	۴۲
۴۴.....	ترکیبات حرف «م» با حروف دیگر در کلمات	۴۳
۴۵.....	ترکیبات حرف «ن» با حروف دیگر	۴۴
۴۶.....	ترکیب حرف «و» با حروف دیگر	۴۵
۴۷.....	ترکیبات حروف «ه» با حروف دیگر	۴۶
۴۸.....	حرف «ی» و ترکیبات آن با حروف دیگر	۴۷
۴۹.....	کتابت	۴۸
۵۰.....	چلیپا نویسی با خط نستعلیق	۴۹
۵۱.....	طرز خطاطی سیاه مشق	۵۰

بخش دوم

۵۱-۵۲.....	۵۱- رهنمای معلم .....
یاد آوری:	نکاتی چند پیرامون شناخت، تعریف بعضی از خطوط و قواعد آن، همچنان طرز استفاده از وسایل و لوازم خوشنویسی (زیبا نویسی) برای آن عده استادان محترم که تدریس مضمون "حسن خط" را به عهده دارند، در اوراق آخر این کتاب گنجانیده شده تا معلمان گرامی بتوانند در تدریس حسن خط به شاگردان از آن استفاده لازم به عمل آورند.

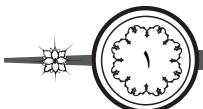

فصل اول

طرز نقطه‌گذاری، خطاطی و ترکیب حروف الفبای خط
نستعلیق در موقعیت‌های مختلف کلمات

حروف فارسی	حروف ایمپر	حروف آنل	حروف نفر	حروف آنر				
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ك	ك	ك	ك	ك	ك	ك	ك	ك
ج	ج	ج	ج	ج	ج	ج	ج	ج
د	د	د	د	د	د	د	د	د
ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل
م	م	م	م	م	م	م	م	م
س	س	س	س	س	س	س	س	س
ن	ن	ن	ن	ن	ن	ن	ن	ن
ص	ص	ص	ص	ص	ص	ص	ص	ص
و	و	و	و	و	و	و	و	و
ط	ط	ط	ط	ط	ط	ط	ط	ط
ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع
ف	ف	ف	ف	ف	ف	ف	ف	ف

ترکیب حرف «الف» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «الف» توسط قلم نی با قاعدة خط نستعلیق روی خط کرسی

پرسش‌ها

به نظر شما، در جمله زیر، حرف «الف» با کدام حروف ترکیب شده است؟
چه فکر می‌کنید، حرف «الف» در کدام قسمت‌های یک کلمه و یا یک جمله، با کدام حروف به صورت متصل مشق می‌شود؟

ک

ب

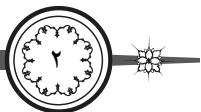
ایکاش وقت رفتن از ما اثر بماند غریزدار زمان آکه این
زمانه نمی‌ماند.

فعالیت

سرمشق فوق را با قاعدة خط نستعلیق توسط قلم نی روی خط کرسی، با درنظرداشت حروفی که در اول، وسط و یا آخر کلمه‌ها در جمله بالا با حروف دیگر ترکیب شده است، در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق فوق را با قاعدة خط نستعلیق چند بار توسط قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ب» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ب» با قاعدة خط نستعلیق

پرسش

در جمله زیر کدام کلمه‌ها بالای خط کرسی قرار گرفته است؟

در جمله زیر حرف «ب» چطور در اول، وسط و یا آخر کلمه‌ها با حروف دیگر ترکیب شده است؟

الْعَنْمَ بَارْخَاطْنَا شَدْ بِهَا رَاسْتَ أَنْكَهْ دُوْغْمَ نَبَا
مَهْدِيْ هَبَكْ

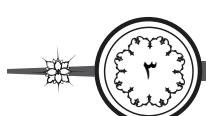
فعالیت

خصوصیات و ترکیبات حرف «ب» را با حروف دیگر در سرمشق جمله فوق بینید؛ سپس آن را توسط قلم نی با خط نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق بالا را با درنظرداشت خصوصیات قاعده‌های خط نستعلیق، در کتابچه‌های تان با قلم نی چندین بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ج» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ج» با خط نستعلیق و ترکیب آن با حروف دیگر روی خط کرسی

پرسش‌ها

در مورد قواعد و چگونه‌گی نقطه‌گذاری حرف «ج» در سرمشق زیر چه می‌دانید؟

ج ۷۷۷۷ هجده کهکشان

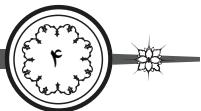
درج این بکوش و قلاش کن با در پیری آسوده باشی.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ج» با حروف دیگر و طرز خطاطی آن در یک جمله بحث کرده؛ سپس با قلم نی آن را روی خط کرسی مشق کنید.

حرف «ج» را با قلم نی، مطابق سرمشق فوق در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «د» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «د» با قاعدة خط نستعلیق توسط قلم نی، روی خط کرسی

پرسش

گاهی حرف «د» را با خط نستعلیق توسط قلم نی با حروف‌های دیگر در یک کلمه چند حرفی ترکیب کرده اید؟

۶۸

هر سگ کتمارش است باشد بزریش افزونی باشد

حضرت علی^(رض)

فعالیت

درباره چگونه‌گی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «د» با حروف دیگر توسط قلم نی در موقعیت‌های مختلف کلمه با هم بحث کرده؛ سپس طبق سرمشق بالا، آن را در کتابچه‌های تان مشق کنید.

حرف «د» را با حروف‌های دیگر طبق سرمشق بالا به صورت دقیق توسط قلم نی روی خط کرسی، چندین بار در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ر» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ر» با قواعد خط نستعلیق

پرسش‌ها

چه فکر می‌کنید، حرف «ر» به صورت ترکیب در کدام قسمت کلمه‌ها خطاطی می‌شود؟

به نظر شما، حرف «ر» از چند نقطه تشکیل شده و در کدام قسمت‌های خط کرسی مشق شده است؟

ر مر ر ل ا ه ر

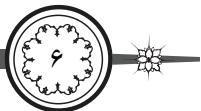
از امروزت اتفاده لازم پرسعی کن بفردا کمتر تکیه نما.
هوراس

فعالیت

حرف «ر» را با خصوصیات و ترکیب آن با حرف‌های دیگر در کلمه‌ها جمله بالا توسط قلم نی، روی خط کرسی با مراجعات نمودن قواعد خط نستعلیق مشق کنید.

درباره ترکیب حرف «ر» با حرف‌های دیگر در کلمه‌ها توجه کرده، آن را چندین بار با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «س» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «س» با حروف‌های دیگر

پرسش‌ها

چه فکر می‌کنید، در جملهٔ زیر، حرف «س» چندبار با حروف‌های دیگر در کدام قسمت کلمه‌ها به صورت تکیه، خطاطی، شده است؟

سے پہلے یہ سوچوں کا سلسلہ میں اپنے نام کا اعلان کر دیا گیا۔

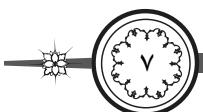
دنیا به امید برپاست و آدمی به امید زنده است
امثال حکم دخدا

فعالیت

سرمشق‌های بالا را با درنظرداشت قواعد خط نستعلیق، با قلم نی روی خط کرسی مشق کنید.

حرکت و ترکیب حرف «س» را در سرمشق فوق با حروف های دیگر روی خط کرسی با قلم نوی در کتابچه های تان مشق و تمرين کنید.

نقطه‌گذاری حرف «ع»

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «ص» با قلم نی روی خط کرسی

پرسش

گاهی حرف «ص» را به طور ترکیبی در کلمه‌های چند حرفی با قاعدة خط نستعلیق، روی خط کرسی مشق کرده اید؟

حروف «ص» در کدام قسمت‌های کلمه‌ها در جمله زیر به صورت ترکیبی مشق شده است؟

ص ص ص ح ح ح ح ح ح

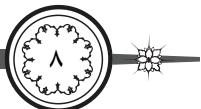
”تَهْمَةً بِأَكْسَنْ صَلْحَ الْمُتَّ وَآسَيْشَرْ فَرَازْ عَشِيدْ.“

فعالیت

در گروه‌ها راجع به جمله فوق باهم بحث کنید؛ سپس هر کدام جمله بالا را با توجه به طرز خطاطی آن توسط قلم نی، روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

کلمه صلح را طبق سرمشق بالا در یک جمله روی خط کرسی، با قلم نی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ط» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز حرکات و ترکیب حرف «ط» با حروف دیگر توسط قلم نی در کلمات چند حرفی روی خط کرسی

پرسش‌ها

آیا گفته می‌توانید که حرف «ط» در کدام قسمت کلمه‌های چند حرفی خطاطی می‌شود؟
به نظر شما، حرف «ط» در جمله زیر در کدام قسمت خط کرسی قرار دارد؟

ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط

شون مدن قرن حاضر کتاب و مطبوعات است.

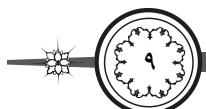
«روزولت»

فعالیت

در گروه‌ها درباره چگونه‌گی حرکات، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ط» و قرار گرفتن آن در اول، وسط و آخر کلمه‌های جمله بالا، با هم مشوره کرده؛ سپس سرمشق بالا را با درنظرداشت خط کرسی در کتابچه‌های تان با قلم نی مشق و تمرین کنید.

سرمشق‌های بالا را با قواعد و اصول خط نستعلیق با قلم نی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق و تمرین کرده و روز دیگر به صنف بیاورید.

ترکیب حرف «ع» در کلمه‌های چند حرفی

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ع» در کلمه‌های چند حرفی روی خط کرسی با خط نستعلقی

پرسش‌ها

در باره نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «ع» توسط قلم نی در سرمشق زیر چه داند؟

گاهی خطاطی حرف «ع» را به صورت مفرد در اول، وسط یا آخر کلمه و ترکیب آن با حرف‌های دیگر در جمله تمرین کرده‌اید؟

کار سر باری سعادت و خوشبختی است.

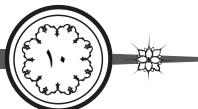
شِرَاطٌ

فعالیت

سرمشق‌های بالا را با درنظرداشت قواعد خط نستعلیق روی خط کرسی، با قلم نی در کتابچه‌های تان از روی تخته صنف و یا کتاب درسی مشق کنید.

طبق سرمشق بالا حرف «ع» را با حروف دیگر با قلم نی در یک کلمه ترکیب کرده؛ سپس آن را چند بار روی خط کر سی، در کتابیجه های تان مشق و تمرين کنید.

ترکیب حرف «ف» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با قواعد خط نستعلیق و خطاطی حرف «ف» در اول، وسط و آخر کلمه‌ها روی خط کرسی پرسش

در سرمشق زیر حرف‌های ترکیب شده با حرف «ف» کدامها اند و چگونه مشق شده اند؟
گاهی حرف «ف» را با حرف‌های دیگر در یک کلمه چند حرفی با قلم نی مشق کرده اید؟

ف ف ف ف ف ف ف ف

اراده اولین کام رای سیدن به یک هدف میباشد

فعالیت

در ترکیب حرف «ف» با حرف‌های دیگر در سرمشق بالا توجه کرده؛ سپس آن را در قسمت‌های اول، وسط و آخر یک کلمه در نظر بگیرند و با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق فوق را با قلم نی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق و تمرین کنید.

اتصال حرف «ق» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری اتصال و حرکات چند حرفی یک کلمه در حرف «ق» با خط نستعلیق

پرسش‌ها

درباره سرمشق زیر چه می‌دانید و چگونه با حروف‌های دیگر ترکیب شده است؟
در مورد تغییرات حرف «ق» در اول، وسط و آخر یک کلمه چند حرفی چیزی گفته
می‌توانید؟

ق دو دو د و د ع د ش

به موقع سخن گفتند به موقع سکوت کردند شاه عقل است.

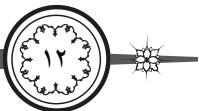
«سرطان»

فعالیت

سرمشق بالا را توسط قلم نی با درنظرداشت ترکیب آن با حروف‌های دیگر در کلمه و جملات فوق روی خط کرسی با خط نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

جمله بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق و تمرین کرده روز دیگر به صنف بیاورید.

ترکیب حرف «ک» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و حرکات مختلف ترکیب حرف «ک» در شروع و آخر کلمه با خط نستعلیق، روی خط کرسی

پرسش‌ها

حرف «ک» را چگونه در یک کلمه با حروف دیگر به صورت متصل خطاطی می‌کنید؟
حرف «ک» به چند طریق خطاطی و در شروع و آخر یک کلمه چگونه مشق می‌شود؟

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک
پسوازی چون حکایت می‌کند
از جدایی اثکایت می‌کند

خواسته مولانا

فعالیت

با توجه به طرز نقطه‌گذاری و خطاطی حرف «ک» به صورت کشش دار و بدون کشش و ترکیب آن در شروع و آخر کلمه‌ها مطابق سرمشق بالا مشق کنید.

سرمشق بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان روی خط کرسی با خط نستعلیق مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ل» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «ل» در شروع و آخر کلمات روی خط کرسی با خط نستعلیق

پرسش‌ها

درباره حرف «ل» و طرز ترکیب آن به صورت مفرد و قرار گرفتن آن در اول، وسط و آخر

کلمات چیزی گفته می توانید؟

در جمله زیر حرف «ل» در کدام قسمت کلمات به صورت ترکیب و اتصال خطاطی شده است؟

لکارہ مل سپکھ مل مل مل مل مل

عمل خیر اسراف نیست؛ چنانکه در اسراف خیر نیست

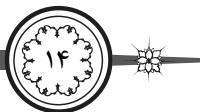
کیمی ای سعادت

فعالیت

در گروه‌ها تقسیم شوید درباره نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ل» به صورت مفرد و قرار گرفتن آن در اول، وسط و آخر کلمات به صورت ترکیبی با حروف دیگر و طرز حركات قلم نی، با هم بحث کرده؛ سپس سرمشق بالا را در کتابچه‌های تان با قلم نی مشق کنید.

سرمشق بالا را چندین بار با نی در کتابچه‌های تان روی خط کرسی مشق و تمرين کرده و روز دیگر به صنف ساورید.

ترکیب حرف «م» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، حرکات و ترکیب حرف «م» در اول، وسط و آخر کلمات با حروف دیگر روی خط کرسی با خط نستعلیق

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «م» چگونه نقطه‌گذاری شده و با کدام حروف در اول، وسط و آخر

یک کلمه ترکیب شده است؟

ترکیب حرف «م» را با حروف دیگر در جمله زیر بیان کرده می‌توانید؟

م م م م م م م م

هر کس که خوراکش کم باشد عُمر مُز زیاد خواهد بود.
«لهمان یک کم»

فعالیت

در بیاره حرف «م» به صورت مفرد و ترکیب آن در اول، وسط، آخر کلمه و چگونه گی شکل آن در اتصال با حروف دیگر باهم بحث کرده؛ سپس هر کدام آن را با قلم نی روی خط کرسی با خط نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

با در نظر داشت ترکیب حرف «م» با حروف دیگر جمله بالا را چند بار در کتابچه‌های تان با قلم نی مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ن» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «ن» با قواعد خط نستعلیق روی خط کرسی

پرسش‌ها

در ترکیب حرف «ن» با حروف دیگر در اول، وسط و آخر یک کلمه در سرمشق زیر چند حرکت در حروف ترکیب شده، دیده می‌شود؟
به نظر شما، حرف «ن» به صورت مفرد در کدام قسمت کلمات مشق می‌شود؟

ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن

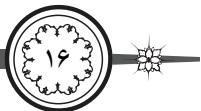
شجاع‌ترین انسان‌ها کسی است که برهوای نفس عالم آید.
«حضرت علیؑ»

فعالیت

حرکت‌ها و ترکیب‌های حرف «ن» را در اول، وسط و آخر کلمات در جمله بالا روی خط کرسی توسط قلم نی با خط نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق بالا را با قلم نی چندین بار روی خط کرسی با خط نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «و» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «و» روی خط کرسی با خط نستعلیق

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «و» در ساختار یک کلمه چند حرفی، در کدام قسمت آن قرار می‌گیرد؟

نقش حرف «و» در تشکیل یک جمله چند کلمه‌یی چه بوده و چه اهمیت دارد؟

و
لَهْمَهْمَهْيِي كَانَ نُورٌ فَنْدَوْكَمَال
آلَهْ بُودَ وَرَدَهْ أَكْنَسْ بَحَلَال

فعالیت

سرمشق بالا را با قلم نی روی خط کرسی با خط نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق‌های بالا را با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

درس هفدهم

ترکیب حرف «ه» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، حرکت‌ها و ترکیب حرف «ه» با خط نستعلیق روی خط کرسی

پرسش‌ها

گاهی حرف «ه» را با درنظرداشت حرکات و ترکیب آن با حروف دیگر در یک کلمه

خطاطی حرف «ه» در اول، وسط و آخر کلمات زیر چه شکلی را اختیار کرده و چند نوع حرف «ه» دیده می‌شود؟

هر کرتشده غمی داشته باشیم که با خواندن یک صفحه
کتاب تدبیل به سرور و شادی نشده باشد.

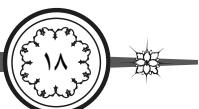
مِنْ كُلِّ

فعالیت

درباره حرکات و مركبات حرف «ه» و طریقه خطاطی آن به انواع مختلف با هم بحث کرده؛ سپس جمله بالا را با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه تان با خط نستعلق مشق کنند.

سرمشق فوق را با قلم نی چند بار در کتابچه‌های تان مشق و تمرين کرده؛ روز آینده به صنف ساوار بد.

ترکیب حرف «ی» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «ی» در شروع و آخر یک کلمه روی خط کرسی با خط نستعلیق

پرسش‌ها

حروف «ی» را به چند طریق در اول، وسط و آخر کلمات چند حرفی به صورت ترکیبی در یک جمله خطاطی می‌کنید؟

بَنْ بَرَرَه بَرَه بَرَه بَرَه

کتاب معلمی است که شاگرد را بدن عصا و تازه تر می‌کند
و شد آنکه می‌باشد

فعالیت

سرمشق بالا را با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان با ترکیب حروف آن با حروف دیگر با خط نستعلیق مشق و تمرین کنید.

سرمشق فوق را با خصوصیات حرکات و ترکیبات حروف در کلمات و جملات بانی خود کار چندین بار در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

فصل دوم

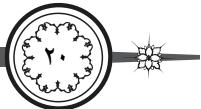
طرز خطاطی، حرکت، نقطه‌گذاری و ترکیب حروف
الفبای خط شکسته نستعلیق در موقعیت‌های مختلف کلمات

لَمَّا مَبْتَدَأْتُ بِرَوْرَوْ

بِعْشَرْسَنْ شَرْسَنْ شَرْسَنْ

بِعْشَنْ فَشَنْ فَشَنْ

لَمَّا مَبْتَدَأْتُ بِرَوْرَوْ

ترکیب حروف «ا، ب» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و خطاطی حروف «ا، ب» و ترکیب آنها با حروف دیگر با خط شکسته نستعلیق روی خط کرسی

پرسش‌ها

به نظر شما، خط شکسته از خطهای دیگر چه فرق دارند؟
به نظر شما، حرفهای «ا، ب» در شکل زیر، چگونه نوشته شده است؟

۹-۷
ب ب ب ب ب ب ب ب

که آید کنچه پیل اید قوچل اول است

ب ب ب ب ب ب ب ب
ب ب ب ب ب ب ب ب
ب ب ب ب ب ب ب ب

فعالیت

سرمشق بالا را با درنظرداشت خط کرسی خطاطی کرده و حروف مرکب را با نقطه‌گذاری و ترکیبات آن با حروف دیگر از نظر شکل به قواعد خط شکسته نستعلیق با قلم نی مشق کنید.

سرمشق فوق را با قلم نی در کتابچه‌های تان چندبار مشق و تمرین کرده، روز دیگر آن را به صنف بیاورید

حروف «ج، د» و ترکیب آن‌ها با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، خطاطی و ترکیب حرف‌های «ج، د» با حروف دیگر، روی خط کرسی با خط شکسته نستعلیق توسط قلم نی

پرسش‌ها

گاهی حروف «ج، د» را به صورت ترکیبی با خط شکسته مشق و تمرین کرده اید؟ حرف‌هایی که با حرف‌های «ج، د» در کلمات زیر به صورت ترکیبی مشق شده‌اند، نام گرفته می‌توانید؟

ج ج در د

خ خ حضور خشتر خون حصول
خ خ حضور خشتر خون پ حصول

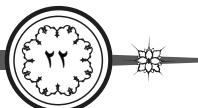
وقت وقت ز هشتہ دستی دیر هر طبع
وقت وقت ز هشتہ دستی دیر هر طبع

فعالیت

حروف‌ها را روی خط کرسی مطابق شکل فوق به صورت ترکیبی با درنظرداشت قواعد خط شکسته نستعلیق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

مشق بالا را چندین بار با قلم نی در کتابچه‌های تان روی خط کرسی مشق و تمرین کنید.

درس بیست و یکم

ترکیب حروف «ر، س» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حرف‌های «ر، س» روی خط کرسی با خط شکسته نستعلیق

پرسش‌ها

به نظر شما، مرکبات حروف خط شکسته با مرکبات حروف خط نستعلیق چه فرق دارند؟ در مشق زیر چه تعداد حروف دیگر با حروف «ر، س» به صورت مرکب مشق شده است؟

ر ر ترکیب س س ن خر س ه ت ه
ر ر ر ح ر ت ر ک ه س س م ن خ ر س ه ت ه س ه
س پ ن س پ ن س پ ن س پ ن س ه ت ه س ه
س پ ن س پ ن س پ ن س ه ت ه س ه
س پ ن س پ ن س ه ت ه س ه

فعالیت

درباره حروف «ر، س» با خط شکسته نستعلیق و طرز خطاطی آن با هم مشوره کرده؛ سپس سرمشق فوق را با درنظرداشت قواعد خط شکسته نستعلیق، با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

با توجه به سرمشق فوق، چند حرف را با هم به صورت مرکب با خط شکسته نستعلیق توسط قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حروف «ص، ط» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حروف «ص، ط» را با قلم نی به صورت مفرد و ترکیب پرسش‌ها

در سرمشق زیر کدام حروف با حروف «ص، ط» با خط شکسته نستعلیق به صورت اتصال خطاطی شده است؟
کلمه‌های زیر متشکل از کدام حروف می‌باشند؟

ص من پر چب ب پر چه ز ط

ص ح ل صورت مصور حضرا خصر
ص ح را صورت مصور احصار خصر

ط ه ر ت ن ظور ط حضرا خ فظ
ط ه ا ر ظور ط حضرا خ فظ
م ظ ن سوم م ظ ن سوم

فعالیت

سرمشق فوق را با درنظرداشت خط کرسی با ترکیب حروف «ح، ا، و» با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق فوق را با قلم نی در کتابچه‌های تان با خط شکسته نستعلیق چندین بار مشق و تمرین کنید.

درس بیست و سوم

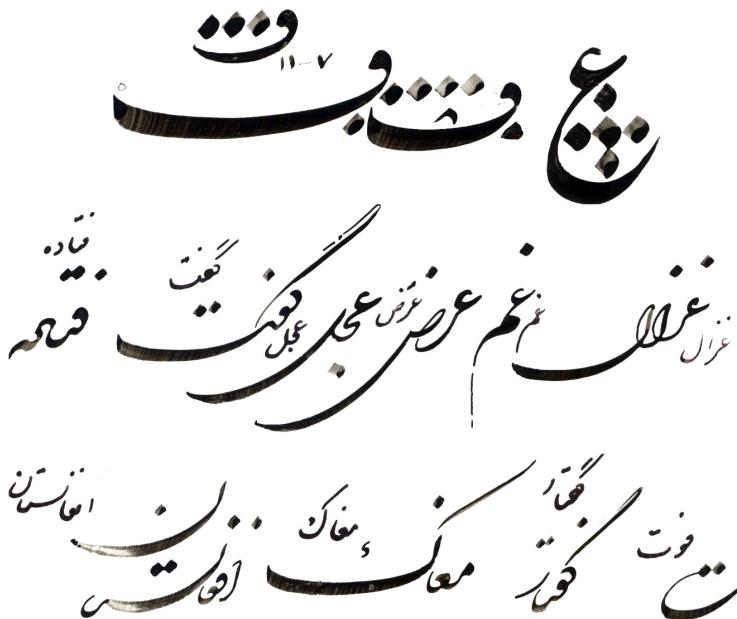
ترکیب حروف «ع، ف» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حروف «ع، ف» به صورت مفرد و مرکب با قلم نی روی خط کرسی

گاهی حروف «ع، ف» را به صورت ترکیبی مشق کرده اید؟

در سرمشق‌های زیر کدام کلمات با حروف «ع، ف» به صورت ترکیب مشق شده است؟

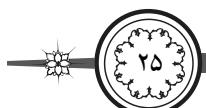

فعالیت

حروف مفرد و ترکیب سرمشق فوق را با درنظرداشت خط کرسی آن با خط شکسته نستعلق در کتابچه‌های تان مشق کنید.

به سرمشق‌های فوق توجه کنید و آن را چند بار با خط شکسته نستعلیق توسط قلم نی، در کتابیجه‌های تان مشق و تمیر مین‌کنید.

ترکیب حروف «ق، ک» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حروف «ق، ک» با خط شکسته نستعلیق به صورت مفرد و مرکب با قلم نی روی خط کرسی

پرسش‌ها

به نظر شما، حروف زیر از هم چه فرق دارند و به چند طریق مشق شده‌اند؟
در باره اتصال حروف زیر با خط شکسته نستعلیق چیزی گفته می‌توانید؟

فیض فیض فیض فیض

حق حق حق حق حق

کلید کلید کلید کلید

فعالیت

در گروه‌ها راجع به حروف و کلمات سرمشق فوق بحث کرده؛ سپس آن‌ها را در کتابچه‌های تان مشق کنید و غرض نمایش پیش‌روی صنف بگذارید.

به طور دوامدار حروف مفرد و مرکب را در یک کلمه با خط شکسته نستعلیق علاوه بر سرمشق‌های کتاب در کتابچه‌های تان با قلم نی مشق و تمرین کنید.

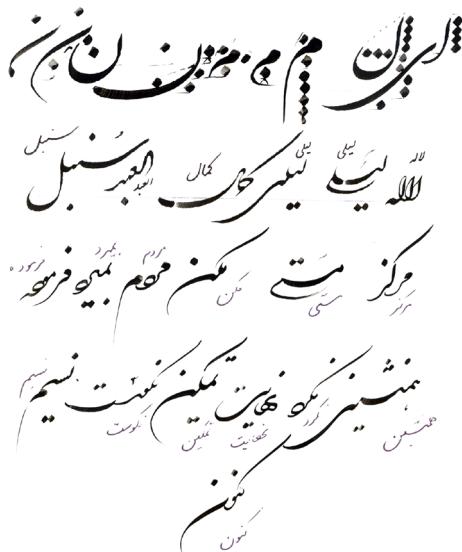
ترکیب حروف «ل، م، ن» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حروف «ل، م، ن» با قاعدة خط شکسته نستعلیق و ترکیب آن‌ها با حروف دیگر روی خط کرسی

پرسش‌ها

چه فکر می‌کنید، در صنوف قبلی با این حروف آشنا بودید و گاهی آن‌ها را مشق کرده‌اید؟

به نظر شما، در ترکیب کلمات زیر کدام حروف بیشتر به کار رفته اند؟

فعالیت

سرمشق بالا را با قاعدة خط شکسته نستعلیق، روی خط کرسی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق کنید.

مطابق میل تان سرمشق‌های فوق را چند بار با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

درس بیست و ششم

ترکیب حروف «و، ه» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حروف «و، ه» به طور مفرد و مرکب با خط شکسته نستعلیق روی خط کرسی

پرسش‌ها

چه فکر می‌کنید، حروف «و، ه» با خط شکسته نستعلیق، به صورت مرکب چگونه خطاطی می‌شود؟
گاهی کدام کلمه را با خط شکسته نستعلیق روی خط کرسی با قلم نی مشق کرده اید؟

فعالیت

سرمشق‌های فوق را روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق کنید و در تمرینات خود توجه داشته باشید، تا بتوانید آن را به صورت دقیق خطاطی کنید.

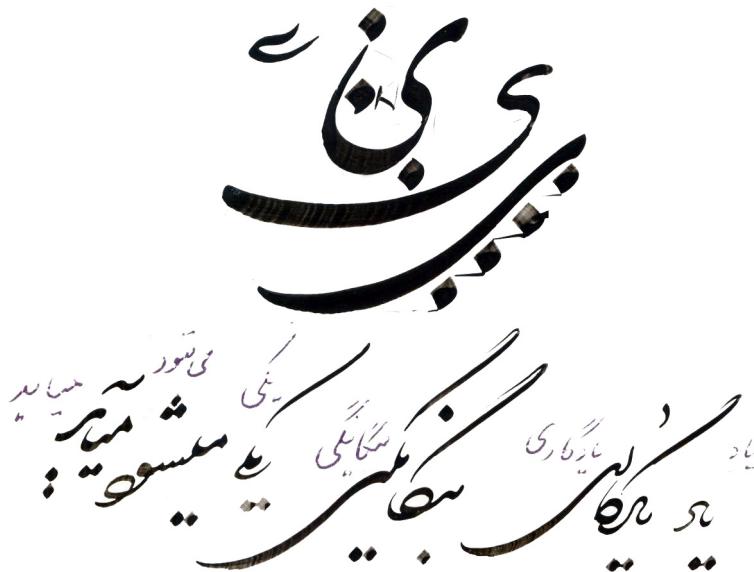
حروف مفرد و مرکب را با خط شکسته نستعلیق، علاوه بر سرمشق‌های فوق در کتابچه‌های تان با قلم نی مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ی» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی و نقطه‌گذاری حرف «ی» با اشکال آن، به صورت مفرد و مرکب با قاعدة خط شکسته نستعلیق روی خط کرسی

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «ی» به چند طریق خطاطی و نقطه‌گذاری می‌شود؟
چه فکر می‌کنید، کدام حروف در سرمشق زیر به صورت مرکب مشق شده‌اند؟

فعالیت

سرمشق‌های فوق را روی خط کرسی طوری بنویسید که حروف در جای خود قرار بگیرند و با درنظرداشت قواعد خط شکسته نستعلیق آن‌ها را با قلم نی مشق کنید.

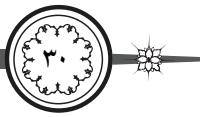

حرف «ی» را با اشکال مختلف آن با درنظرداشت خط کرسی چندین بار با خط شکسته نستعلیق در کتابچه‌های تان با قلم نی مشق و تمرین کنید.

فصل سوم

طرز نقطه‌گذاری و حرکات حروف خط نسخ و ترکیب آن
در موقعیت‌های مختلف کلمات

حروف مفرد	حروف اول	حروف سطح	حروف آخر
ا	ا	ا	ا
س	س	س	س
ح	ح	ح	ح
د	د	د	د
ر	ر	ر	ر
س	س	س	س
ص	ص	ص	ص
ط	ط	ط	ط
ع	ع	ع	ع
د	د	د	د
و	و	و	و
ک	ک	ک	ک
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ر	ر	ر	ر
و	و	و	و
ه	ه	ه	ه
ك	ك	ك	ك

ترکیب حرف «الف» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «الف» با قلم نی در اول، وسط و آخر کلمه روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

گاهی حرف الف را توسط قلم نی با خط نسخ روی خط کرسی مشق کرده اید؟
در اندازه ارتفاع حرف «الف» چند نقطه مشق شده است؟

ا ل ا ا ع نقطه

الهی غنچه امید بگشای
گلی از روضه جاوید بنمای
رزاق (شجاع)

فعالیت

با درنظرداشت نقطه‌گذاری حرف «الف» بیت بالا را با خط نسخ توسط قلم نی روی خط کرسی مشق کنید.

سرمشق بالا را با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کرده و روز دیگر آن را به صنف بیاورید.

درس پیست و نهم

ترکیب حرف «ب» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز حرکات و نقطه‌گذاری حرف «ب» با درنظرداشت ترکیب آن در حروف مفرد، در اول، وسط و آخر کلمه با خط نسخ

پرسش‌ها

گاهی عالیم حروف ترکیبی سرمشق زیر را با قلم نی روی خط کرسی مشق کرده اید؟
به نظرشما، شکل‌ها و قیافه‌های حرف «ب» در اول، وسط و آخر با حروف دیگر چگونه
ترکیب شده است؟

د ۱۱۵۰۵۰۰۸۸۸۸۸۸۸

آدھٰت احترام آدمی

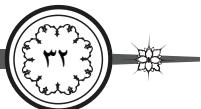
با خبر شو از تمام آدمی

فعالیت

جمله بالا را با درنظرداشت خصوصیات قواعد خط نسخ و نقطه‌گذاری حروف در کلمات روی خط کرسی با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان خطاطی کنید.

سرمشق بالا را با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کرده و روز دیگر آن را به صنف بیاورید.

ترکیب حرف «ج» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ج» با حروف دیگر در اول، وسط و آخر کلمات با خط نسخ

پرسش‌ها

گاهی حرف «ج» را با خط نسخ روی خط کرسی اندازه‌گیری و نقطه‌گذاری کرده اید؟
به نظر شما، حروف ترکیب شده در قسمت‌های اول، وسط و آخر جمله زیر چگونه است؟

ج

نصیحت‌گوش‌کن‌جان‌آکه‌از‌جان‌دوست‌تردارند

جوانان سعادتمند، پند پیردانارا.
(حافظ)

فعالیت

در باره خصوصیات نقطه‌گذاری و حرکات حرف «ج» و ترکیب آن با حروف دیگر در گروه‌های تان بحث کرده؛ سپس کلماتی که حرف «ج» در آنها به کار رفته باشد، روی خط کرسی با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

به سرمشقاتی بالا توجه نموده؛ سپس آنها را با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «د» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز حرکات و نقطه‌گذاری حرف «د» با قلم نی و ترکیب آن در موقعیت‌های مختلف کلمه روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

گاهی حرف «د» را با حروف دیگر ترکیب و با خط نسخ روی خط کرسی خطاطی کرده اید؟

به نظرشما، در بیت زیر حرف «د» در ترکیب با حروف دیگر خطاطی شده است؟

د د د د

دولت جاوید یافت هر که نیکونام زیست

ک عقبش ذکر خیر زنده کند نام را

(سعده)

فعالیت

درباره حرف «د» و طرز حرکات، نقطه‌گذاری و ترکیب آن با حروف دیگر در موقعیت‌های مختلف کلمات در گروه‌ها بحث کرده؛ سپس هر کدام فعالیت‌های داده شده فوق را با قلم نی در کتابچه‌های تان خطاطی کنید.

سرمشق‌های بالا را با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان چندین بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ر» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیب حرف «ر» با حروف دیگر در قسمت‌های مختلف کلمات با قلم نی روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «ر» در کدام قسمت‌های کلمات به صورت اتصال و پیوست با حروف

دیگر مشق می‌شود؟

چه فکر می‌کنید، در سرمشق‌های زیر حرف «ر» با خط نسخ چگونه با حروف دیگر ترکیب شده است؟

ر
ر
ر

با رنج اند راست ای خردمند گنج

نماید کسی گنج نا بر ده رنج

فعالیت

با درنظرداشت نقطه‌گذاری حرف «ر» جمله بالا را با حرکات حروف «ر» به شکل ترکیبی با حروف دیگر روی خط کرسی توسط قلم نی با خط نسخ در کتابچه‌های مشق تان خطاطی کنید.

سرمشق‌های بالا را با خصوصیات خط نسخ با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان چندین بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «س» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری، حرکات حرف «س» و ترکیب آن با حروف دیگر با قلم نی روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش

به نظر شما، حرف «س» چگونه با حروف دیگر به صورت ترکیبی مشق می‌شود؟ درباره خطاطی حرف «س» و ترکیب آن با حروف دیگر چیزی می‌دانید؟

مشق

س س س س س س س س

س س س س س س س س

مشق

آسیا^ک پیکر^آب و^کل است

ملت افغان در آن پیکر^دل است

علامه اقبال

فعالیت

در گروه‌ها راجع به ترکیب حرف «س» در قسمت‌های مختلف کلمات با هم مشوره کرده؛ سپس شعر بالا را با خط نسخ روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق‌های بالا را با قلم نی چندین بار در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ص» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ص» روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

گاهی حرف «ص» را با حروف دیگر به صورت ترکیبی با قلم نی در کلمات، با خط نسخ مشق کرده اید؟

چه فکر می‌کنید، حرف «ص» در کدام قسمت‌های کلمات به صورت اتصال، پیوسته و ترکیب مشق می‌شود؟

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

صد کتاب آموزی از اهل هنر

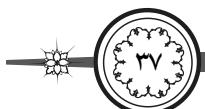
خوشتر آن در می کد گیری از نظر

فعالیت

با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ص» در موقعیت‌های مختلف کلمات دقت کنید؛ سپس سرمشق‌های بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق‌های بالا را با خصوصیات خط نسخ در کتابچه‌های تان با قلم نی چند بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ط» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ط» در قسمت‌های مختلف کلمات با حروف دیگر روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «ط» در کدام موقعیت‌های کلمات، به صورت ترکیب مشق می‌شود؟
چه فکر می‌کنید، حرف «ط» دارای چند نقطه بوده و در کدام قسمت‌های کلمات به صورت منفرد مشق می‌شود؟

ط ط ط ط

حلق بخشند خاک رالطف خدا

تا خور دا ب و، بر و ی د ص د گ ا

فعالیت

درباره ترکیبات و نقطه‌گذاری حرف «ط» با هم بحث کرده؛ سپس حرکت‌های حرف «ط» را با درنظرداشت نقطه‌گذاری آن، روی خط کرسی با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق‌های فوق را با قواعد خط نسخ در کتابچه‌های تان با قلم نی چندین بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ع» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ع» در موقعیت‌های مختلف کلمات با قلم نی روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

چه فکر می‌کنید، حرف «ع» در قسمت وسط کلمات چگونه تمرین می‌شود؟
به نظر شما، حرف «ع» به صورت ترکیب در قسمت‌های مختلف کلمات چگونه خطا طی می‌شود؟

ع

ع ع ع ع

ع ع ع

ع ع

چو عیب تن خویش داند کسی

ز عیب کسان بر نگویید بسی

فعالیت

سرمشق بالا را با دقت مشاهده کرده؛ سپس آن را با قلم نی روی خط کرسی مشق کنید؟

حرف «ع» را در اول، وسط و آخر کلمات با قلم نی چندین بار در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کرده، روز دیگر به صنف بیاورید.

ترکیب حرف «ف» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری حرف «ف» و ترکیب آن با حروف دیگر

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «ف» در کدام قسمت خط کرسی قرار داشته و دارای چند نقطه می‌باشد؟

گاهی حرف «ف» را توسط قلم نی با خط نسخ نقطه‌گذاری کرده اید؟

ف ف ف ف

هر پیشه گمان مبرکه خالی است

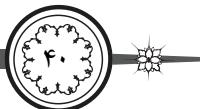
باشد که بلنگ خسته باشد

فعالیت

سرمشق‌های فوق را با درنظرداشت ترکیب آن با حروف دیگر با قلم نی روی خط کرسی با دقت در کتابچه‌های تان مشق کنید

بیت فوق را با قلم نی در کتابچه‌های تان چند بار مشق و تمرین کرده روز آینده به صنف بیاورید.

ترکیب حرف «ق» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ق» با حروف دیگر در قسمت‌های مختلف با خط نسخ

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «ق» چگونه نقطه‌گذاری و به چند طریقه خطاطی می‌شود؟
چه فکر می‌کنید، حرف «ق» در کدام قسمت‌های کلمات به صورت ترکیبی مشق می‌شود؟

د و د و د و د و د و د

حق‌گو باشد و با صریحت‌ترین لهجه حقیقت را بیان کنید.

حضرت علیؑ

فعالیت

با درنظرداشت نقطه‌گذاری حرف «ق» و ترکیب آن در موقعیت‌های مختلف کلمات، سرمشق‌های بالا را روی خط کرسی با قلم نی مشق کنید.

سرمشق بالا را چندین بار، با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ک» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ک» روی خط کرسی با خط
نسخ

پرسش‌ها

در سرمشق‌های زیر حرف «ک» در کدام قسمت‌های کلمات با حروف دیگر ترکیب
شده است؟

در اندازه و نقطه‌گذاری حرف «ک» چند نقطه به کار رفته است؟

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

علم گنج و کلید آن سوال است؛ پس سوال

کنید.

حضرت محمد

فعالیت

در باره چگونه گی نقطه‌گذاری، حرکات و ترکیبات حرف «ک» با حروف دیگر
در موقعیت‌های مختلف کلمات با هم مشوره کرده؛ سپس سرمشق‌های بالا را با قلم
نی روی خط کرسی مشق کنید.

جمله بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان روی خط کرسی مشق و تمرین کنید.

درس چهلم

حروف آن با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری حرف «ل» و ترکیب آن روی خط کرسی با درنظرداشت خطاطی آن در قسمت‌های مختلف کلمات با خط نسخ

پرسش‌ها

در سرمشق‌های زیر چند کلمه را مشاهده می‌کنید؟

گاهی حرف «ل» را با حروف دیگر یکجا مشق کرده اید؟

الله رب العالمين

در سخن راست آرام دل است

راستی هادانه دامدل است

(مولی)

فعالیت

سرمشق بالا را با دقت مشاهده کرده؛ سپس آن را توسط قلم نی روی خط کرسی با خط نسخ مشق کنید.

سرمشق‌های بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «م» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «م» با حروف دیگر در قسمت‌های مختلف کلمات، روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

در سرمشق زیر حرف «م» در کدام قسمت حروف دیگر ترکیب شده است؟
گاهی حرف «م» را با حروف دیگر یکجا خطاطی کرده اید؟

من داده راه راه مدد مدد

ستایش و تحسین معلمی است که دنیا را

تعلیم و تربیه را به حرکت می‌آورد.

(هلن پیترزیندہ انگلیسی،

فعالیت

با درنظرداشت نقطه‌گذاری حرف «م» و ترکیب آن با حروف دیگر جمله بالا را روی خط کرسی با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق کنید.

حرف «م» را با حرکات و ترکیب آن با حروف دیگر در سرمشق بالا طوری که مشاهده می‌کنید، مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف «ن» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ن» با حروف دیگر در موقعیت‌های مختلف کلمات روی خط کرسی با خط نسخ

پرسش‌ها

موارد ترکیب حرف «ن» در کدام قسمت‌های کلمات، در سرمشق زیر به نظر می‌رسد؟
به نظر شما، طریقه‌های خطاطی حرف «ن» را با قلم نی در کلمات چگونه می‌بینید؟

نمود نمود نمود نمود

هدف بزرگ زندگی کسب علم و دانش نیست؛

بلکه عمل کردن به آموخته‌ها است.

(هانزی هاکسلی)

فعالیت

حرکات حرف «ن» را با ترکیب آن در سرمشق بالا مشاهده کرده؛ سپس آن را با قلم نی روی خط کرسی مشق کنید.

سرمشق‌های بالا را چندین بار با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان تمرین کنید.

درس چهل و سوم

ترکیب حرف «و» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «و» در قسمت‌های مختلف کلمات با خط نسخ روی خط کرسی

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «و» دارای چند نقطه است و در کدام قسمت کلمات به صورت

ترکیبی مشق می‌شود؟

گاهی حرف «و» را با خط نسخ توسط قلم نی خطاطی کرده اید؟

و و و و

سخن‌ماند از تو همی یادگار

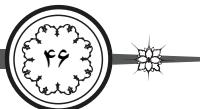
سخن را چنین خوارماید مدار

فعالیت

در باره سرمشق بالا با هم در گروه‌ها بحث کرده؛ سپس هر کدام سرمشق را با قلم نی روی خط کرسی مشق کنید.

جمله بالا را با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان چندین بار مشق و تمرین کرده، به صنف بیاورید.

درس چهل و چهارم

ترکیب حروف «ه» با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ه، ه» در قسمت‌های مختلف کلمات روی خط کرسی با حروف دیگر

پرسش‌ها

- گاهی حرف «ه» را با دو نوع نقطه‌گذاری با خط نسخ مشق کرده اید؟
چه فکر می‌کنید، حرف «ه، ه» چگونه با حروف دیگر یکجا خطا طای می‌شود؟

ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه

باشد همی نیک و بد پایدار

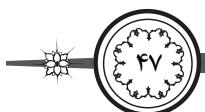
همان به که نیک بود پادگار

فعالیت

سرمشق بالا را با دقت مشاهده کرده؛ سپس در کتابچه‌های تان آن را با خط نسخ مشق و تمرین کنید.

جمله بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان چندین بار مشق و تمرین کنید.

درس چهل و پنجم حروف «ی» و ترکیب آن با حروف دیگر

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ی» با قرار دادن آن در قسمت‌های مختلف کلمات با خط نسخ

پرسش‌ها

به نظر شما، حرف «ی» چگونه نقطه‌گذاری و چطور با حروف دیگر ترکیب می‌شود؟
چه فکر می‌کنید، حرف «ی» با چند شکل خطاطی و در قسمت‌های مختلف کلمات
چطور نوشته می‌شود؟

1

دعا در دنیا نهاد -

۱۰

تجربه بسیار سختگیری است؛ زیرا نخست امتحان می‌گردد و بعد از آن درس

می رہد۔ ورن لابیس بال باز (امریکائی)

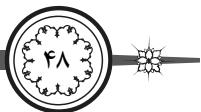

فعالیت

سرمشق بالا را با قلم نی روی خط کرسی با خط نسخ در کتابچه‌های تان مشق کنید.

سرمشق بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کرده به صنف بیاورید.

درس چهل و ششم

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، قاعدة کتابت (نوشتن، نگارش و تحریر) با انواع قلم‌ها روی خط کرسی با خط نستعلیق، نسخ و نستعلیق شکسته

پرسش‌ها

چه فکر می‌کنید، درمورد قواعد خطاطی کتابت توسط انواع قلم‌ها روی خط کرسی آشنایی دارید؟ در سرمشق زیر چه نوع خطوط را می‌بینید؟

اہمیت کے مکمل برائیں بھرستے تباہ نظر جو شیخہ مسیح کے دیندار اعلیٰ پیغمبر

الهی تسمی که نوحتی بر دلها می دوستمان با بن کردی و شیمه می مهر در سر اشیان و ان کردی

"خواص اللهم اصلح"

فعالیت

طرز خطاطی قواعد کتابت را به سه نوع خط (نستعلیق، نسخ و نستعلیق شکسته) در سرمشق‌های بالا با دقت مشاهده کرده؛ سپس با قلم نی و یا خودکار آن را در کتابیچه‌های مشق تان خطاطی کنید.

سرمشق بالا را با قلم نی در کتابچه‌های تان مشق و تمرین کرده، روز آینده به صنف سیاورید.

درس چهل و هفتم

چلیپا نویسی با خط نستعلیق

هدف: آشنایی شاگردان با طرز خطاطی قاعدة چلیپا نویسی، با خط نستعلیق توسط قلم نی روی خط کرسی

پرسش‌ها

در سرمشق زیر کدام نوع خط را می‌بینید؟

به نظر شما، در سرمشق زیر چند کلمه خطاطی شده است؟

نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق

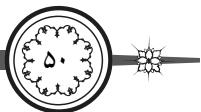
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق
نستعلیق

فعالیت

سرمشق بالا را با دقت مشاهده کرده؛ سپس از روی آن با قلم نی روی خط کرسی در کتابچه‌های تان تمرین کنید.

سرمشق بالا را مشاهده کرده؛ سپس آن را با قلم نی در کتابچه‌های تان چند بار مشق و تمرین کنید و روز دیگر به صنف بیاورید.

درس چهل و هشتم

طرز خطاطی سیاه مشق

هدف: آشنایی شاگردان با طرز قواعد خطاطی سیاه مشق توسط قلم نی با خط نستعلیق

پرسش‌ها

در سرمشق زیر چه می‌بینید؟

گاهی کلمات را به صورت سیاه مشق با خط نستعلیق توسط قلم نی در یک صفحه کاغذ به طور منظم مشق و تمرین کرده اید؟

فعالیت

سرمشق بالا را با دقت مشاهده کرده؛ سپس مطابق آن در کتابچه‌های تان تمرین کنید.

سرمشق فوق را یک بار دیگر با خصوصیات آن در یک صفحه کتابچه‌های تان تمرین کرده آن را به صنف بیاورید.

بخش دوم
رهنمای تدریس حسن خط

درس اول

صفحه ۱

ساعت اول

زمان تدریس (دوساعت درسی)

عنوان درس		
شاگردان با طرز خطاطی حرکت قلم نی در موقعیت‌های مختلف نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «الف» با حروف دیگر با خط نستعلیق آشنا شوند.		اهداف کلی
<p>از شاگردان انتظار می‌رود در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند:</p> <ul style="list-style-type: none"> - طرز نقطه‌گذاری و حرکت‌های حرف «الف» را توسط قلم نی با خط نستعلیق و ترکیب آن را با حروف دیگر روی خط کرسی بدانند. - طرز نقطه‌گذاری و حرکت‌های حرف «الف» را توسط قلم نی با قواعد خط نستعلیق انجام داده بتوانند. - با طرز خطاطی حرکت‌های «الف» توسط قلم نی با قواعد خط نستعلیق علاوه‌مند شوند. 		اهداف آموزشی - دانشی - مهارتی - ذهنیتی
روش‌های تدریس		انجام فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سؤال و جواب
وسایل تدریس		کتاب، کتابچه، قلم نی، قلم پنسل، پنسل پاک، تباشير، دوات، خط کش، قطزون (قطع زن)
شیوه ارزیابی		جهت اطمینان از یادگیری درس از شاگردان بپرسید.
۵ دقیقه	فعالیت‌های مقدماتی	ادای سلام؛ احوال پرسی؛ تنظیم صنف؛ گرفتن حاضری تبریکی سال جدید تعلیمی؛ یادآوری از کتاب درسی صنف پنجم حسن خط و ارتباط آن با درس اول کتاب به صنف ششم حسن خط
۵ دقیقه	پرسش‌های انگیزه‌یی متن درس:	گاهی نقطه‌گذاری و حرکت‌های حرف «الف» و ترکیب آن با حروف دیگر توسط قلم نی با خط نستعلیق روی خط کرسی خطاطی کرده اید؟

مدت زمان	فعالیت‌های معلم
۳۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> • در مورد حرکت‌های حرف «الف» توسط قلم نی با خط نستعلیق به شاگردان معلومات دهید. • طریقه‌های حرکت نوشتن حرف «الف» را به قاعده خط نستعلیق توسط قلم نی به شاگردان نشان دهید. • به شاگردان هدایت دهید تا در کتابچه‌های شان حرف «الف» را با حروف دیگر چند بار مشق کنند. • کار آن‌ها را اصلاح کرده و به سوال‌های آن‌ها پاسخ ارائه دارید. • کارهای تکمیل شده شاگردان را جمع‌آوری و ارزیابی کنید. • ترکیب حرف «الف» را با حروف دیگر توسط قلم نی به شاگردان نشان دهید. • ترکیب حرف «الف» را در اول، وسط و آخر کلمات در یک جمله به شاگردان نشان دهید.

کارخانه‌گی

جمله درس اول را در کتابچه‌های خویش مشق و تمرین کنید.

معلومات اضافی

استاد محترم: طرز خطاطی اتصال «الف» را در روی تخته صنف به شاگردان توضیح دهید. خطاطی و طرز نقطه‌گذاری حرف «الف» در اتصال با حروف دیگر ابتدا عرض نوک قلم نی را به صورت مایل روی کاغذ گذاشته و سپس مطابق شکل با نوک قلم نی روی آن نیم دایره رسم کنید و حرکت سوم را با نوک راست قلم نی حرکت دهید و سپس حرف «الف» را به آن وصل کنید. در سرمشق جمله درس اول دو نوع اتصال حرف «الف» به حروف دیگر وجود دارد. بهتر است که ابتدا به آن توجه و دقت صورت گیرد و در طرز خطاطی قواعد خط نستعلیق باید توجه شود؛ زیرا این خط روی اصول و قواعد استوار است. این خط از نظر زیبایی در درجه اول و زیباترین خط است به حق که این خط را عروس خطوط اسلامی خوانده اند که توسط قلم نی به زیبا نویسی آن پرداخته می‌شود.

درس بیست و هفتم

صفحه ۲۹

ساعت اول

زمان تدریس (دوساعت درسی)

عنوان درس	ترکیب حرف «ی» با حروف دیگر با خط شکسته نستعلیق
اهداف کلی	شاگردان طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ی» را در موقعیت‌های مختلف کلمات با حروف دیگر با خط نستعلیق شکسته بیاموزند.
اهداف آموزشی - دانشی - مهارتی - ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند: - طریقه خطاطی حرف «ی» را در موقعیت‌های مختلف کلمات به صورت مفرد و مرکب با خط شکسته بدانند. - طرز خطاطی حرف «ی» را در موقعیت‌های مختلف کلمات به صورت مرکب با خط شکسته مشق کرده بتوانند. - به طریقه‌های نقطه‌گذاری خطاطی و ترکیب حرف «ی» با حروف دیگر توسط قلم به صورت مفرد و مرکب با خط شکسته علاقه‌مند شوند.
روش‌های تدریس	فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سوال و جواب
وسایل تدریس	کتاب، کتابچه، قلم نی، قلم پنسل، پنسل پاک، تباشير، دوات، خط‌کش، قطزون «قطع زن»
شیوه ارزیابی	جهت اطمینان یادگیری از درس از شاگردان بپرسید.
فعالیت‌های مقدماتی	ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، یادآوری درس گذشته و ارتباط آن به درس جدید.
5 دقیقه	پرسش‌های انگیزه بی متن درس گاهی حرف «ی» را با خط شکسته توسط قلم نی به صورت مفرد و یا مرکب با حروف دیگر در موقعیت‌های مختلف کلمات ترکیب کرده اید؟

مدت زمان ۳۵ دقیقه	فعالیت‌های معلم <ul style="list-style-type: none"> • به شاگردان در مورد خط شکسته معلومات ارائه کنید. • طرز خطاطی حروف مفرد، مرکب الفبا را با خط شکسته توسط قلم نی به شاگردان نشان دهید. • طرز نقطه‌گذاری حروف الفبای خط شکسته را به شاگردان یاد دهید. • طریقه‌های خطاطی کلمات را روی خط کرسی با خط شکسته توسط قلم نی به شاگردان یاد دهید. • ترکیبات حروف الفبای خط شکسته را با حروف دیگر در موقعیت‌های مختلف کلمات به شاگردان نشان دهید. • در اجرای کارهای خوب آنها را تشویق کنید.
کارخانه‌گی درس بیست و پنجم را از روی کتاب درسی در کتابچه‌های شان مشق و تمرین کنند.	

صفحه ۳۲

ساعت اول

زمان تدریس (دوساعت درسی)

عنوان درس	ترکیب حرف «ب» با حروف دیگر با خط نسخ
اهداف کلی	آشنایی شاگردان با طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ب» با حروف دیگر در موقعیت‌های مختلف کلمات.
اهداف آموزشی - دانشی - مهارتی - ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند: - طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیبات حرف «ب» را در موقعیت‌های مختلف کلمات با خط نسخ توسط قلم نی بدانند. - به صورت دقیق طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیبات حرف «ب» را توسط قلم نی با خط نسخ مشق کرده بتوانند - به طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیبات حرف «ب» با حروف دیگر توسط قلم نی با خط نسخ علاوه‌مند شوند
روش‌های تدریس	انجام فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سؤال و جواب
وسایل تدریس	کتاب، کتابچه، قلم نی، دوات، خط‌کش، قطزرن قلم تراش
شیوه ارزیابی	جهت یادگیری و تحکیم درس از شاگردان در رابطه به درس چند سوال نمایید.
فعالیت‌های مقدماتی	ادای سلام و احوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، یادآوری از درس گذشته و ارتباط آن به درس جدید
پرسش‌های انگیزه‌بی متن درس گاهی با خط نسخ حروف و یا کلمه را خطاطی کرده اید؟	۵ دقیقه

<p>مدت زمان</p> <p>۳۵ دقیقه</p>	<h3>فعالیت‌های معلم</h3> <ul style="list-style-type: none"> • در مورد طرز خطاطی نوع دیگر به نام خط نسخ به شاگردان[*] معلومات ارائه دارید. • شکل و ساختمان حروف الفبای خط نسخ را از روی کتاب درسی به شاگردان توضیح دهید. • طرز خطاطی، نقطه‌گذاری و ترکیب حرف «ب» را با حروف دیگر، روی خط کرسی به شاگردان در موقعیت‌های مختلف کلمات توسط قلم نی نشان دهید. • تفاوت‌های حروف الفبای خط نستعلیق را با خط نسخ به شاگردان بیان کنید. • در جریان خطاطی خط نسخ توسط قلم نی با شاگردان همکاری کنید. • به کارهای آنها ارزش دهید و آن را ارزیابی کنید.
---------------------------------	--

کارخانه‌گی

حرف «ب» را با خط نسخ با استفاده از کتاب درسی چند بار مشق و تمرین کنند.

معلومات اضافی

استاد محترم: خداوند^{الله} در قرآن کریم در سوره القلم آیه (۱) چنین ارشاد فرموده است:
 ﴿نَّ وَالْقَلْمَ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ ترجمه: (نون، سوگند به قلم و آنچه می‌نویسند) الله^{الله} به قلم قسم خورده و به این ترتیب عظمت و اهمیت قلم را بیان داشته است.

قلم و تحریر، آغازگر تاریخ بشریت و مقدمه مدنیت است، از همین سبب است انسان‌ها قلم را اهمیت فراوانی داده است. در کشور عزیز ما قبل از کشف قلم و خط. تبادل معلومات و تجارت توسط سرودها صورت می‌گرفت و ذهن به ذهن، سینه به سینه از یک نسل به نسل دیگری به میراث می‌ماند. بعد از کشف خط در افغانستان، خطوط مختلف، از قبیل خط میخی، خط خروشی، خط آرامی، خط یونانی، خط یونان باختری و بعد از آمدن دین مقدس اسلام به کشور ما خط عربی رواج یافت در اوایل، خط عربی به رسم الخط کوفی تحریر می‌شد؛ بعد از آن انواع خطوط ثلت، نسخ.... رواج یافت

استاد محترم: از نوشتن تکرار پلان راهنمای تدریس به طور جداگانه برای هر درس در این کتاب خود داری شده است. شما می‌توانید از پلان راهنمای فوق در تمام درس‌های این کتاب استفاده کنید.

یادداشت: درس‌های که در این کتاب زمانگیر باشد، می‌توانید آن را در سه ساعت درسی تدریس کنید.